

תגמולים לנפגעי ונפגעות פעולות איבה

חוק התגמולים לנפגעי ונפגעות פעולות איבה נחקק ב-1970 בידי ממשלת ישראל כדי להבטיח את התנאים הסוציאליים של נפגעי פעולות איבה ובני משפחותיהם ולהשוות את זכויותיהם לאלה של נכי צה"ל ומשפחות חללי צה"ל שבטיפול משרד הביטחון. התגמולים משולמים בידי המוסד לביטוח לאומי וממומנים בידי אוצר המדינה. במהלך השנים הוכנסו בחוק תיקונים שונים: הורחבה ההגדרה של פעולת איבה, הוקמה רשות המאשרת אירוע כפעולת איבה, (הוגדרו הזכויות ונקבע מימון ממלכתי מלא שלהן). לפני שנחקק החוק טופלו הנפגעים במשרד הרווחה.

בשבת, 7 באוקטובר 2023, חג שמחת תורה, החלה מתקפת פתע רחבה שהוביל חמאס מרצועת עזה על ישראל, נגד יעדים אזרחיים וצבאיים במרחב עוטף עזה. במהלך המתקפה ביצעו המחבלים פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות, וכן מעשי טבח המוניים, פגיעות מיניות, התעללויות וחטיפת אזרחים/יות וחיילים/יות. המחבלים חטפו 251 אנשים חיים וגופות משטח ישראל אל רצועת עזה – חיילים, אזרחים ועובדים זרים – בהם נשים, גברים, קשישים וילדים. בעקבות כך, יצאה ישראל למלחמת חרבות ברזל.

הנתונים בפרק נוגעים לאזרחים בלבד ולא לחיילים או לשוטרים ומתארים את **המצב שהיה ידוע בסוף 2023**¹. בלוחות הרלוונטיים לא נכללים נפגעים שחדלו להיות זכאים לגמלה במהלך השנים או מי שלא קיבלו גמלה מלכתחילה.

מהי פגיעת איבה ומי זכאי לגמלה?

פגיעת איבה היא פגיעה שאושרה בידי הרשות המאשרת שממנה שר הביטחון, והיא אחת מאלה:

- פגיעה מפעולת איבה של כוחות אויב העוינים לישראל, לרבות פעולות שאירעו מחוץ לישראל ומטרתן פגיעה בעם היהודי.
- פגיעה בשגגה מידי אדם עקב פעולות איבה של כוחות אויב או פגיעה בשגגה בנסיבות שהיה בהן מקום לחשש סביר שתבוצע פעולת איבה.

1 נתוני 2023 שעודכנו בשלב מאוחר יותר, במהלך 2024, יוצגו בדוח השנתי לשנת 2024.

- פגיעה מנשק שהיה מיועד לפעולות איבה של כוחות אויב או פגיעה מנשק שהיה מיועד נגד פעולה כזאת, אף אם לא הופעל, חוץ מפגיעה בבן/בת 18 ויותר שעשו פשע או עבירה אחרת שיש בה זדון או רשלנות פושעת.
 - פגיעה ממעשה אלימות, שמטרתו העיקרית לפגוע באדם על רקע השתייכותו למוצא לאומי-אתני, ובלבד שהוא נובע מהסכסוך הישראלי-הערבי.
 - פגיעה ממעשה אלימות, שמטרתו העיקרית לפגוע באדם על רקע השתייכותו למוצא לאומי-אתני, ושנעשה בידי ארגון טרור שעליו הכריזה הממשלה² או בשליחותו או מטעמו של ארגון כאמור, חוץ מארגון שהוא כוחות אויב.
- לגמלה זכאים מי שנפגעו בפעולת איבה, והם אחד מאלה:
- תושבת/ת ישראל שנפגעו בישראל, בשטחים או מחוץ לישראל. מי שפקעה תושבותם – בתנאי שלא חלפה שנה מפקיעת התושבות.
 - מי שנכנסו לישראל כחוק.
 - תושבת/ת חוץ שנפגעו בחו"ל במהלך ועקב עבודתם אצל מעסיק ישראלי (שאושר לעניין זה).
 - תושבת/ת השטחים שבידיהם תעודת זהות ישראלית ושנפגעו בתחום הקו הירוק.
 - תושבת/ת השטחים שהיתה בידם אשרת כניסה ממפקד כוחות הצבא בשטח ושנפגעו בתחום הקו הירוק.

שינויי חקיקה 2023³

חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה אושר בכנסת בשנת 1970 למפרע מיוני 1967 והוא חל על מי שנפגעו בפעולות איבה החל ב-25 בפברואר 1949.

בשונה מחוק הנכים וחוק משפחות החיילים שנספו במערכה, עם נפגעי איבה נמנים גם ילדים, קשישים ואמהות לילדים. לעיתים נפגעים כמה בני משפחה אחת, והחוק לנכי צה"ל ומשפחות החללים לא מספק תמיד מענה למשפחות אלה. עם השנים הוכנסו תיקונים בחוק. להלן שינויי החקיקה הרלוונטיים לסוף 2023 והרחבות של החקיקה שהתקבלו ב-2024 והוחלו רטרואקטיבית:

2 לפי סעיף 8 לפקודות מניעת טרור התש"ח-1948.
3 לרבות חקיקה שהתקבלה ב-2024 והוחלה למפרע מ-2023.

נפגעי פעולות איבה

• **הורחבו הטבות ושונו הגדרות בתגמולים מיוחדים**

התיקון עוסק הן בשינוי מונחים של תגמול מיוחד 6 ונכה נצרך (כעת ייקרא תגמול לנכה שאינו מסוגל להשתכר למחייתו), והן בשינוי מבחן ההכנסות ושינויים בתוספות מיוחדות עקב פרישה מוקדמת (לפירוט ראו להלן **תגמולים מיוחדים**). (תיקון 32 לחוק הנכים, תגמולים ושיקום, התקבל באוגוסט 2023 בתחולה מספטמבר 2023).

• **שולמו מענקי שיקום ומקדמות איבה לנפגעי המלחמה ולמשפחותיהם**

בעקבות מלחמת חרבות ברזל שולמו מענקי שיקום ומקדמות איבה לנפגעי המלחמה. המענקים והמקדמות שולמו עוד לפני שנקבעו אחוזי הנכות כדי לתת מענה מידי לנפגעים, והם נועדו לסייע בפעולות כמו מימון טיפולים, שיקום וסיוע כלכלי נוסף. במקרה של כמה חטופים או נעדרים מאותה משפחה שולמה מקדמה כפולה. תשלומים אלו שולמו גם לזרים שנפגעו (לאחר בדיקה אם נכנסו לארץ כחוק).

לוח 1: סוגי התשלומים ששולמו לחטופים/ות, לנעדרים/ות ולבני משפחותיהם (ש"ח), 2023

סוג הפגיעה	מענקי שיקום	מקדמות איבה ע"ח נכות	סך הכל
קל / נפש	3,500	1,500	5,000
בינוני וקשה	6,000	5,000	11,000
מפוני קו ראשון ¹ עד 7 ק"מ מהגדר	3,500	1,500	5,000
שורדי המסיבה ביער רעים	3,500	1,500	5,000

¹ יישובים שבהם היתה חדירה של מחבלים והיתה סכנת חיים מיידיית.

• **תשלומים לחטופים/ות, נעדרים/ות ובני משפחותיהם**

בתאריך 6.11.23 אושרו בכנסת חוק התגמולים לבני משפחות חטופים ונעדרים בפעולות איבה, התשפ"ד-2023, ותיקון עקיף לחוק מימון הוצאות למשפחות שבויים, חטופים ונעדרים, התשס"ח-2008, הקובעים את זכויות המשפחות של החטופים והנעדרים כזהות למשפחות חיילים שנספו במערכה (או משפחות של נספה מפעולת איבה). הסמכות לקבוע אם אדם הוא חטוף נתונה בידי צה"ל ואילו הקביעה על היעדרות היא של משטרת ישראל.

○ **חֶלֶף שכר לחטופים/ות ולנעדרים/ות**

בהתאם להחלטת הממשלה 1379 מיום 4.2.2024, נקבע מתן תגמול מיוחד לחטוף/ה או נעדרת/ת (שמלאו להם 18 שנים) שישולם למפרע מיום 7.10.2023 וכל עוד לא שוחרר החטוף או לא נודע גורלו של הנעדר. לצורך מהירות היישום ההסדר עוגן ראשית במסגרת סעיף 9 לחוק הביטוח הלאומי.

התיקון קובע את המשך הזכאות לתגמול בגובה תגמול טיפול רפואי (תגמול המבוסס על ממוצע שכר החטוף/ה או נעדר לפני אוקטובר 2023) אשר לא יפחת מסך של 7,328 ש"ח (סכום מינימום) או 9,503 ש"ח (סכום מקסימום) לנחטף או נעדר שהוא הורה, ולא יעלה על 49,030 ש"ח, והוא מאפשר לביטוח הלאומי לשלמו גם למי שאינם תושבים.

○ הוראות שעה לשמירת תנאים סוציאליים לחטופים ולנעדרים

נקבעו הוראות שעה בחוק הביטוח הלאומי שעניינן תשלומים לקופת גמל בעד חטוף/ה או נעדר/ת, ועיקריהן כדלקמן:

- המשך תשלומים על ידי המעסיק, לקופת גמל לקצבה בעד עובד/ת חטוף/ה או נעדר/ת (לרבות חלק העובד/ת). המעסיק ידווח למוסד אודות התשלומים שביצע, ואוצר המדינה ישפה את המעסיק באמצעות המוסד על התשלומים שביצע המעסיק (אם אין מקור אחר לתשלום).
- המשך תשלומים על ידי הביטוח הלאומי (במימון אוצר המדינה) לקופת גמל, בעד חטוף/ה או נעדר/ת שהעסקתם הסתיימה בחמשת החודשים שקדמו למועד החטיפה או ההיעדרות.
- המשך תשלומים על ידי הביטוח הלאומי (במימון אוצר המדינה) לקופת גמל בעבור חטוף/ה או נעדר/ת עצמאי/ת, שהפקיד תשלומים לקופה בשנה שקדמה למועד החטיפה או ההיעדרות, לכל תקופת ההיעדרות.

○ מענקים למשפחות החטופים/ות והנעדרים/ות

מענקים בגין מאמצי שחרור החטופים והנעדרים נרשמו כהוראת שעה לשנתיים, הניתנת להארכה בתקופות נוספות שלא יעלו על שנה. הזכאים למענקים הם בני משפחות של חטופים ונעדרים ממלחמת חרבות ברזל ומאירועים קודמים. מענקים אלה כוללים:

- מענק התארגנות.
- מענק מאמצי החזרת חטוף/ה ונעדר/ת.
- החזר הוצאות נסיעות לחו"ל שמטרתן סיוע במאמצי שחרור. בני משפחה (כהגדרתם בחוק) זכאים להגיש בקשות לוועדה בראשות סמנכ"ל משרד הביטחון. כאשר מדובר בבקשה של חטוף שהוא אזרח, בוועדה יהיה נציג של הביטוח הלאומי.

נפגעי פעולות איבה

לוח 2: התשלומים ששולמו למשפחות החטופים/ות והנעדרים/ות של אירועי ה-7 באוקטובר, 2023

התשלום	תיאור	סכום (ש"ח)
מענק התארגנות אוקטובר 2023 : חטופים ונעדרים	<ul style="list-style-type: none"> מענק שיקום מקדמה על חשבון קצבת נכות 	1,700 10,000
מענק מאמצי החזרת חטוף/ה (ילדים ואחים*)	<ul style="list-style-type: none"> מענק המשולם אחת לשלושה חודשים : בעבור ילדים של חטופים בני 18 ויותר בעבור אחים של חטופים בני 18 ויותר 	21,000
מענק מאמצי החזרת חטוף/ה (הורים ובני זוג)	<ul style="list-style-type: none"> מענק המשולם אחת לשלושה חודשים : תשלום של 50% בעבור הורים בחלקים שווים תשלום של 50% בעבור בן/בת זוג 	90,000

* בתחילת החוק שולם המענק לילדים בני 21 ו-22, וב-4.3.2024 הורחב לילדים ואחים בני 18-22. התשלום שולם למפרע מ-7.10.23.

○ אחוזי נכות לשבים/ות מהשבי

לשבים/ות מן השבי נקבעה אוטומטית דרגה של 50% נכות נפשית ללא צורך בהגשת תביעה או התייצבות בפני ועדה לקביעת אחוזי הנכות. לשם העלאת אחוזי הנכות אפשר להגיש תביעה לנכות (התקבל בשנת 2024 והוחל מאוקטובר 2023).

● חוק ההגנה על עובדים/ות בשעת חירום (הוראת שעה – חרבות ברזל)

זכאים לתיקון זה גם חטופים ומשפחות הנעדרים והחטופים, הורה או בן/בת זוג; ילד (שמלאו לו 18 שנים), אח או אחות; וכן עובד שנעדר מעבודתו לצורך השגחה על ילדו, בתנאים שונים.

התיקון מרחיב את ההגנות הקבועות בחוק הגנה על עובדים בשעת חירום, התשס"ו-2006, כך שיחולו גם על עובד שהתפנה ממקום מגוריו בעקבות מצב החירום שהוכרז לאחר המתקפה ביום 7 באוקטובר (בהתאם להחלטת ממשלה ולרשימת יישובים שבתוספת לחוק). ההגנות הללו כוללות גם איסור פיטורים בכל מקרה שההיעדרות מהעבודה או אי ביצועה נבעו מפינוי העובד ממקום מגוריו.

תגמולים ושירותים לנכים ולנכות

תגמול טיפול רפואי (תט"ר)

מי שנמנע מהם לעבוד או לתפקד עקב קבלת טיפול רפואי (על-פי תעודה רפואית ובאישור רופא הביטוח הלאומי) זכאים לתשלום מיוחד בתקופת הטיפול: שכירים/ות, אם אינם מקבלים בתקופה זו שכר או פיצוי, ועצמאים/ות אם חדלו לעסוק במשלח ידם. התגמול מוענק לתקופה מוגבלת, עד שהנכות תיקבע בידי ועדה רפואית.

בתקופת מלחמת חרבות ברזל הונהגו תנאים מקלים בנוגע למשך זמן קבלת התגמול וזמן הגשת התביעה, כך שמי שנכח בקו הראשון באירועי 7 באוקטובר והגיש תביעה להכרה עד 1.4.24, יכול היה לקבל אוטומטית תט"ר מ-7.10.23 עד 30.11.23. זאת ועוד: התשלום נחשב כתשלום לנכה משוקם ולא קוזזו ממנו קצבאות ולא נבדקו הכנסות או תקופות עבודה. כל מי שהגישו תביעה להכרה מ-1.4.24 היה עליהם להגיש את כל המסמכים הנדרשים לצורך קבלת תט"ר, ואם היה צורך נעשו גם קיזוזים לעניין קצבאות לאותה התקופה.

קצבת נכות חודשית

מי שוועדה רפואית קבעה להם דרגת נכות של 20% לפחות זכאים לקצבה חודשית. סכום הקצבה נקבע בהתאם לדרגת הנכות, והוא שווה ערך לתגמולים המשולמים לנכי צה"ל לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום). בהתאם לצורך, הנפגעים יהיו זכאים גם לתשלום בעבור עזרת הזולת, לדמי ניידות, להטבות חודשיות ושנתיות ולמענקים שונים. במקרה של פגיעה בפעולת איבה נוספת, דרגת הנכות נקבעת מחדש. הנכויות שנוצרו בכל האירועים מצורפות כאילו מקורן בפגיעה אחת (צירוף נכויות).

מענק נכות חד-פעמי

משולם למי שוועדה רפואית קבעה להם נכות צמיתה של 10%-19%. סכום המענק הוא תוצאה של הכפלת הסכום המשולם לפי דרגת הנכות במספר חודשים. כך למשל בדרגת נכות 10% המענק מחושב ל-108 חודשים, וב-19% – ל-215 חודשים.

תגמולים מיוחדים

משולמים לקבוצות מסוימות, למשל נכים קשים או מי שאינם מסוגלים להשתכר למחייתם, לפי דרגת הנכות, כושר ההשתכרות ופוטנציאל השיקום:

- תגמול לנכה שאינו מסוגל להשתכר למחייתו** – משולם במקום תגמול נכות לבעלי דרגת נכות קבועה, אם הכנסתם ויכולתם להשתכר נמוכות לפי התנאים בחוק. ההכנסה שתובא בחשבון מקורה בעבודה או במשלח יד בלבד. הכנסה עד גובה שכר מינימום לא תקוזז מהגמלה, ומעליו ועד השכר הממוצע תקוזז ממנה מחצית. הכנסה בגובה השכר הממוצע תבטל את הזכות לתגמול ותותר זכאות לתגמול בסיסי בלבד. הזכאות נקבעת בידי ועדה מיוחדת בפעם הראשונה לשנה אחת לכל היותר. הזכאות ניתנת להארכה בהתאם להחלטת הוועדה.

נפגעי פעולות איבה

- **עד 49%** - למי שדרגתם 10%-39% עם ליקוי פיזי בלבד או למי שדרגתם 20%-49%. הסכום נקבע לפי הקבוצה ובהתאם למצב משפחתי.
- **50% לפחות** - לפי הרכב משפחה, כאשר דרגת הנכות הנמוכה מ-60% סכום התגמול קבוע ולדרגות גבוהות יותר הסכום משתנה לפי דרגת הנכות.
- **תגמול למחוסר/ת פרנסה** – משולם במקום תגמול נכות לבעלי דרגת נכות זמנית או קבועה של 20% לפחות (במידה והוכר לפני 1996, נכות של 10% לפחות), על-פי תנאים מסוימים של הכנסה וחיפוש עבודה. ההכנסה החודשית מעבודה או ממשלח יד לא תעלה על מחצית השכר הקובע⁴ ולא שולמו דמי אבטלה. הזכאות נקבעת בידי ועדה מיוחדת ולזמן מוגבל.
- **תגמול בעבור נכה שנפטר/ה** – משולם למשך שלוש שנים לאחר הפטירה לבן המשפחה שעליו הורו הנפטרים.
- **תגמול עקב פרישה מוקדמת** – משולם למי שנכותו 35% לפחות או לפגוע נפש/ראש בדרגת נכות של 20% לפחות שבשל פגימות אלה פרש פרישה מוקדמת מעבודתו ולא תופחת כל הכנסה (החל כחוראת שעה מ-1.2.2022 והוחל בחוק במהלך 2023).
- **תגמולים מיוחדים נוספים** – תגמולים מיוחדים המשולמים חלקם על ידי אגף איבה וחלקם באמצעות אגף השיקום כגון תגמול לנזקקים לעזרת הזולת, דמי קיום, נידודות ועוד.

טיפול רפואי

הטיפול הרפואי כולל אשפוז, טיפול במרפאה, לרבות טיפול שיניים לנזק שנגרם מהפיגוע, תרופות, מכשירי עזר רפואיים, החלמה ושיקום רפואי. הטיפול ניתן על-פי אישור הביטוח הלאומי על ההכרה בפגיעה כפגיעת איבה ועל בסיס התחייבות כספית של הביטוח הלאומי לגורם המטפל: שירותי הבריאות הממשלתיים וקופות החולים המוכרות. עזרה ראשונה לנפגעים מוגשת גם בידי מגן-דוד-אדום וכל רופא או מוסד רפואי הקרובים למקום הפגיעה. הטיפול בנכי איבה ניתן בכל מוסד מוכר שהשר הסמיך אותו לכך. הוצאות הריפוי משולמות באמצעות אגף נפגעי פעולות איבה (במימון האוצר).

סיוע נפשי מוצע **במרכזי החוסן** ובמרפאות המטפלות לנפגעים שהיו נוכחים באירוע איבה ולא נקבעו להם אחוזי נכות. הטיפולים ניתנים ללא עלות וללא צורך בפנייה לביטוח הלאומי ומשולמים באמצעות הביטוח הלאומי (במימון האוצר). סדרת הטיפולים מאפשרת טיפול ממוקד בטרואמה וכוללת 12-36 טיפולים (במקרים מיוחדים ניתנת תוספת של 12 טיפולים נוספים).

רפורמת "נפש אחת" חלה על נפגעי פעולות איבה שנקבעה להם דרגת נכות והם מקבלים תגמול חודשי בשל הפגיעות הבאות: פוסט טראומה, פגיעה נפשית ופגיעת ראש⁵.

4 השכר הקובע הוא התגמול לנכה שדרגת נכותו 100% (לפי חוק הנכים של משרד הבטחון).
5 חלק מההטבות משולמות במסגרת גמלת איבה וחלקן במסגרת גמלת שיקום

נפגעי איבה וחטופים שחזרו מהשבי זכאים למימון טיפולים אלטרנטיביים ורפואה משלימה, כדי לסייע להם בהחלמה, וזאת מתוקף קבלתם הטבות כמי שמקבלים 50% נכות נפשית.

- נפגעי איבה שלהם 20% נכות לפחות, זכאים להחזר הוצאות עבור מגוון רחב של טיפולים אלטרנטיביים ורפואה משלימה (עד 6,000 ש"ח בשנת 2023. סכום זה מתחדש מדי שנה, אי אפשר לצבור את הכסף לשנה הבאה).
- נפגעי איבה שלהם 20% נכות לפחות זכאים להחזר הוצאות עבור טיפול לבני משפחה (הורים, בן/בת זוג, ילדים מגיל 7 עד 30) באמצעות אגף השיקום בביטוח לאומי. ההחזר ניתן בגין אחד מהטיפולים האלה: טיפול נפשי לבני המשפחה ורפואה משלימה לילדים (7-18).
- נפגעי איבה שלהם 20% נכות לפחות זכאים לשירותי חונכות לילדים, שנועדו לסייע להם במגוון נושאים – תמיכה רגשית, ליווי חברתי, שיפור מיומנויות חברתיות ותמיכה בלימודים.
- קו תמיכה רגשי **נפש אחת**, להתמודדות עם פוסט טראומה, זמין בכל יום ובכל שעה.
- בית טיפולי-שיקומי להתמודדות עם פוסט טראומה. הבית הבטוח בתל השומר, הבתים המאזנים ברחבי הארץ ובית המעבר מותאמים למשבר נפשי ולצורך בטיפול ובתמיכה בדרך אחרת – מעטפת מלאה וליווי של צוות מקצועי.

שיקום מקצועי וכלכלי

השיקום המקצועי מסייע לחסרי מקצוע או לזקוקים להסבה מקצועית עקב נכותם או עקב צמצומים במקום עבודתם. מי שדרגת נכותם 20% או יותר ולא קיבלו מהביטוח הלאומי מימון ללימודים וכן חטופים שחזרו מהשבי, יוכלו לקבל סיוע באחד המסלולים האלה:

- הקמת עסק עצמאי או ביסוס עסק עצמאי קיים. על העסק להיות תכליתי מבחינה כלכלית ולהתאים ליכולת, לבקאות ולמגבלות הגופניות של המשוקמים.
 - קבלת הכשרה מקצועית והשכלה גבוהה.
- במלחמת חרבות ברזל תפקיד השיקום המקצועי הורחב מאוד לנפגעי איבה, כגון ליווי המשפחות הנפגעות (ראו פרק שיקום בדוח זה).

תגמולים ושירותים למשפחות הנספים

• **קצבה חודשית לאלמן, אלמנה וילדים** – משולמת לאלמן או לאלמנה בשיעור הנקבע לפי גילם, ואם יש עימם ילדים – גם לפי גיל הילדים. התוספת בגין ילדים משולמת כל זמן שהילד משרת שירות חובה בצה"ל, גם אם מלאו לו 21 שנים. לאחר השירות ההורה מקבל גמול כמי שילדיו בגרו. לקצבה מצורפות הטבות סוציאליות כגילום חודשי.

זכאים לגמלה מי שנמנים עם אחד מאלה:

- אלמנה/ה (אם היתה בהריון בעת המוות זכאית לתוספת תגמול בשליש השלישי של ההיריון ומענק לידה לאחר הלידה).
- זוג הורים שכולים (אם ההורים גרושים, כל הורה יקבל 80% מהתגמול. אם הורה שכול נשוי לאדם שאינו שכול [שאינו ההורה הביולוגי של הנפטר] – יקבל תגמול מלא, אך ההטבות יהיו רק בעבור ההורה השכול).
- הורה שאינו נשוי: אלמן/ה גרוש/ פרוד/רווק.
- הורה לשני חללים מאירועי איבה זכאי לקבל 200% מהתגמול (אם ההורים גרושים, כל הורה יקבל 160% מהתגמול).
- ארוס/ה לחלל פעולות איבה מ-7.10.2023 והלאה.
- יתום זכאי לתגמול עד גיל 21 ולכל היותר 24 בעקבות בשירות חובה/שירות לאומי, (כשיש אלמנה - היא מקבלת תוספת עבורו).
- יתום עם ליקוי גופני או שכלי (שאינו מסוגל לכלכל את עצמו), יהיה זכאי לתגמול בדומה ליתום עצמאי, ששולם לאפוטרופוס.
- יתום מאב ומאם מאירוע איבה או יתום משני הורים שאחד מהם לא מאירוע איבה, יקבל תגמול כעצמאי עד גיל 21 ללא התוספת המשולמת לאלמן/ה, ומגיל 21 יקבל תגמול בגובה תגמול לאלמן/ה ללא ילדים לכל החיים.
- **שיקום, מענקים והטבות** – שאירייהם של הנספים זכאים לשיקום, למענקים ולהטבות נוספות, למשל תשלום בעבור עזרה בפעולות היומיום עקב מגבלה רפואית, עזרה ברכישת רכב, הלוואות ומענקים לדיור, סיוע בדיור, סיוע בניידות, סיוע לדיור ומענק נישואין לילדים שנישאו.

פעולות איבה

פעולות איבה אירעו מראשית ימי המדינה, אך הנתונים על השנים הראשונות לוקים בחסר.

אירועים מרכזיים בתולדות העם היהודי, הנוגעים ישירות למספר פצועים והרוגים באיבה:

1948 - מלחמת העצמאות; 1967 - מלחמת ששת הימים; 1988 - האינתיפדה הראשונה; 2000 - האינתיפדה השנייה (ב-2001-2002 היה היחס בין מספר הנפגעים לבין מספר הפיגועים 9:1 - תשעה נפגעים לפיגוע); 2006 - מלחמת לבנון השנייה (37% מכלל הנפגעים במלחמה לקו בפגיעה כלשהי בנפש ללא פגיעה פיזית); 2014 - מבצע צוק איתן; 7.10.23 - מלחמת חרבות ברזל (מספר האירועים היה 465, ומספר הנפגעים היה חסר תקדים: בסוף 2023 הוכרו כנפגעי פעולות איבה כ-39 אלף פצועים ו-807 הרוגים).

הנתונים על פעולות האיבה שאושרו בידי הרשויות בשנים 1947-2023 מוצגים בלוח 3.

לוח 3: פעולות האיבה שאושרו בידי הרשות המאשרת ונפגעי האיבה, 1947-2023

שנת הפגיעה*	מספר האירועים שאושרו**	מספר הנפגעים שאושרו	פצועים		הרוגים	
			סך הכל	מהם: אושרו	סך הכל	מהם: אושרו
סך הכל	6,123	58,387	96,337	55,279	3,226	3,108
1957-1947	232	349	177	161	200	188
1976-1958	446	900	605	569	357	331
1993-1977	775	1,340	1,050	919	442	421
1999-1994	691	1,976	2,031	1,765	218	211
2005-2000	1,074	5,201	8,183	4,392	820	809
2010-2006	788	3,627	8,985	3,491	152	136
2011-2015	882	2,724	5,299	2,622	109	102
2016-2020	421	1,111	1,670	1,056	56	55
2021	215	1,002	2,474	980	22	22
2022	134	312	458	286	27	26
2023	465	39,845	65,405	39,038	823	807

* חלוקת השנים נעשתה על-פי הנתונים שהוצגו במחקרם של ינאי א', פריאור ר' ובר ש' (2005), **נפגעי איבה בישראל: פגיעות, צרכים, חקיקה והגשת טיפול וסיוע**, המוסד לביטוח לאומי. הפגיעות חולקו לפי תקופות בהתאם לאופי הפעולות.

** כל אחד מהימים שבהם שוגרו טילים באזור עוטף עזה ובמלחמת לבנון השנייה הוגדר כאירוע נפרד.

מקבלי ומקבלות התגמולים

מקבלי ומקבלות תגמול בתקופת הטיפול הרפואי (תמ"ר)

בסמוך לפגיעה הנפגעים זכאים לתגמול בעת הטיפול רפואי, המשולם כפיצוי על אובדן הכושר הנגרם להם. במקרים מסוימים (משרדי ממשלה לדוגמה) המעסיק משלם לנפגע את מלוא משכורתו, והביטוח הלאומי מחזיר לו את התשלום. 0.3% מהמקבלות ומהמקבלים תגמול זה ב-2023 לא יכלו לעבוד או לתפקד בגלל הפגיעה במשך שלושה חודשים ויותר, וכ-97% נוספים לא תפקדו מחודש עד שלושה חודשים. יש לזכור שמרבית הנפגעים ב-2023 הם ממלחמת חרבות ברזל שהחלה באוקטובר, בשלושת החודשים האחרונים בשנה, וייתכן שלחלקם תהיה זכאות לימים נוספים ב-2024. ליתר, כ-3% מהנפגעים, היו עד 30 ימי אי-כושר לכל היותר (לוח 4).

לוח 4: נפגעי/ות איבה שקיבלו תגמול בעת הטיפול הרפואי לפי מספר ימי האי-כושר ולפי סוג התשלום. 2023

ימי אי-כושר	סך הכל	תשלום ישירות לנפגעים	תשלום לנפגעים באמצעות המעסיקים
סך הכל	34,649	34,607	42
30-1 ימים	1,011	999	12
31-90 ימים	33,531	33,520	11
91 ימים ויותר	107	88	19

גובה התגמול נקבע בהתאם למצב התעסוקה לפני האירוע: למי שעבדו לפני הפגיעה – בגובה הכנסתם הממוצעת בשלושת החודשים שקדמו לפגיעה (לאחר ניכוי מס הכנסה), עד לתגמול המרבי המשולם למשרת במילואים (חמש פעמים הסכום הבסיסי); למי שלא עבדו לפני הפגיעה על-פי מצבם המשפחתי ומספר הילדים. ילדים עד גיל 14 אינם זכאים לתמ"ר, ובני 14-18 זכאים רק אם עבדו. נפגעים בני 14-18 שנים שלא עבדו לפני תחילת זכאותם לתגמולים – יקבלו מחצית מהסכום שמקבל אדם שלא עבד לפני פגיעתו. אם שהו באשפוז 14 ימים או יותר ברציפות, יקבלו תגמול מופחת.

מי שחזרו לעבודה חלקית בשל נכותם המוכרת ויכולת השיקום שלהם לא נקבעה עדיין, עשויים לקבל תגמול חלקי בתקופת הנכות.

מקבלי ומקבלות תגמולים לנכים

ב-2023 קיבלו תגמולי נכות 5,980 איש בממוצע לחודש לעומת 5,705 ב-2022 – עלייה של 4.8% (לוח 5). כ-80% בהם היו בדרגת נכות הנמוכה מ-40%.

בדצמבר היה מספרם של מקבלי תגמולי נכות 6,113. 50% מהם היו גברים, כ-24% היו בני 19 ופחות (לוח 6), בדומה לשנים קודמות. 56% מהמקבלים בדצמבר היו זכאים לתגמול רגיל, 3% לתגמול למי שאינו מסוגל להשתכר למחייתו ו-2% למחוסרי פרנסה (לוח 7). התשלום למי שאינו מסוגל להשתכר היה גבוה כמעט פי חמישה מהתשלום הרגיל. הזכאות כמי שאינו מסוגל להשתכר או מחוסר פרנסה היא זמנית ומחייבת בחינה של המצב מעת לעת. 38% מהזכאים (2,323) בדצמבר 2023 קיבלו תשלום חד-פעמי בשל דרגת נכות נמוכה יחסית – 10%-19%.

**לוח 5: נפגעי/ות איבה שקיבלו תגמול נכות חודשי (ממוצע שנתי).
לפי דרגת הנכות. 2019-2023**

2023	2022	2021	2020	2019	דרגת נכות
5,980	5,705	5,427	5,068	5,187	סך הכל
4,795	4,551	4,314	4,049	4,085	עד 39%
326	318	303	268	295	40%-49%
315	313	305	283	307	50%-59%
317	307	302	277	298	60%-79%
111	105	99	91	102	80%-99%
116	111	104	100	100	100%

לוח 6: נפגעי ונפגעות איבה שקיבלו תגמול נכות חודשי לפי מין והגיל בעת הפגיעה (אחוזים). דצמבר 2023

נשים	גברים	סך הכל	הגיל בעת הפגיעה
3,025	3,088	6,113	סך הכל
100.0	100.0	100.0	מספרים אחוזים
21.9	26.1	24.0	עד 19
17.0	20.8	18.9	20-29
25.6	28.1	26.9	30-44
28.2	21.2	24.7	45-64
7.3	3.7	5.4	+65

נפגעי פעולות איבה

לוח 7: נפגעי ונפגעות איבה שקיבלו תגמול נכות חודשי לפי סוג התגמול והסכום שעשולם להם. דצמבר 2023

ממוצע תשלום לחודש בפועל* (מחירים שוטפים, ש"ח)	מספר המקבלים	סוג התגמול
3,328	6,113	סך הכל
4,310	3,492	רגיל
20,479	167	למי שאינו מסוגל להשתכר למחייתו
10,245	92	למחוסר פרנסה
3,431	39	בעבור נכה שנפטר (36 חודש)
**	2,323	לנכה בדרגה 10%-19%

* לרבות הטבות חודשיות וללא הטבות שנתיות.

** מקבלים תשלום חד פעמי ולא חודשי.

מקבלות ומקבלי תגמולים לתלויים

בני ובנות זוג, ילדים והורים של נספים זכאים לגמלת תלויים (למספר הנספים מ-1947 ראו לוח 1). בדצמבר 2023 שולמו תגמולים למשפחות בהרכבים שונים בגין 2,256 נספים (לוח 8). כ-53% מהתגמולים שולמו להורים שכולים לעומת 43% ב-2022, וכ-31% לאלמנות או אלמנים עם ובלי ילדים לעומת 37% בשנה קודמת. התשלום הממוצע נע בין 8,027 ש"ח לילדים המקבלים את הקצבה בעבור עצמם ("עצמאים") עד 14,972 ש"ח למשפחה שבה אלמן או אלמנה עם ילדים (לוח 9).

לוח 8: הנספים שעשולמו בגינם תגמולים לפי מין ולפי הגיל בעת הפטירה (אחוזים). דצמבר 2023

הגיל בעת הפטירה	סך הכל	גברים	נשים
סך הכל מספרים	2,256	1,511	745
אחוזים	100	100	100
עד 18	13.6	11.1	18.8
19-29	29.8	28.7	31.9
30-49	32.8	35.1	28.2
50-64	15.4	16.7	12.9
+65	8.2	8.2	8.1
לא ידוע	0.2	0.2	0.1

לוח 9: משפחות הנספים שקיבלו תגמולים, לפי הרכב המשפחה וסכום התגמול החודשי (ש"ח), דצמבר 2023

הרכב המשפחה	מספר המשפחות	סכום התגמול החודשי* (ממוצע שנתי, מחירים שוטפים, ש"ח)
סך הכל	2,860	11,524
אלמנה שאין עימם ילדים	139	11,070
אלמנה שילדיהם בגרו	562	10,894
אלמנה עם ילדים	183	14,927
ילדות וילדים עצמאים	27	8,027
הורים שכולים	1521	9,649
אחר	332	19,781

* כולל איזון, גילום, ביטוח בריאות ותוספת גיל.

היקף התשלומים

בסך הכל שולמו ב-2023 1.38 מיליארד ש"ח (לוח 10) – עלייה של 132.6% לעומת השנה הקודמת, כתוצאה ממלחמת חרבות ברזל. כ-930 מיליון ש"ח בהם שולמו בשלושת החודשים האחרונים של השנה.

לוח 10: התשלומים בענף נפגעי איבה (אלפי ש"ח), 2017-2023

שנה	מחירים שוטפים	מחירי 2022	שיעור השינוי הריאלי
2019	538,055	590,588	5.4%
2020	523,774	578,306	-2.1%
2021	544,777	592,652	2.5%
2022	570,761	594,781	0.4%
2023	1,383,656	1,383,656	132.6%

* כולל תשלומי מנהל, כגון פינוי ממקום הפיגוע, בקרת איכות ותשלום למתנדבים.